

RP 316/2010 rd

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av 11 kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att lagen om utkomstskydd för arbetslösa ändras. Det föreslås att man i lagen inför en tidsfrist inom vilken ansökningarna om arbetslöshetsförmåner ska behandlas. I propositionen föreslås att ett beslut som gäller en arbetslöshetsförmån ska ges inom 30 kalenderdagar från det att ansökan har anlänt. Om ett beslut på grund av att ansökan är bristfällig inte kan ges inom den föreslagna tidsfristen, ska ar-

betslöshetskassan eller Folkpensionsanstalten inom den föreskrivna tiden för att ge beslut på 30 dagar vidta åtgärder för att utreda ärendet. I en sådan situation ska beslutet ges senast två veckor från det att arbetslöshetskassan eller Folkpensionsanstalten har mottagit de uppgifter som behövs för att avgöra ärendet.

Lagen avses träda i kraft i början av 2011.

MOTIVERING

1 Nuläge och föreslagna ändringar

Syftet med lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002) är att trygga en arbetslös arbetssökandes ekonomiska möjligheter att söka arbete och förbättra sina förutsättningar att komma in på eller återvända till arbetsmarknaden genom att de ekonomiska förluster som arbetslösheten orsakar ersätts. Grunddagpenning och arbetsmarknadsstöd enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa ska sökas hos Folkpensionsanstalten. Inkomstrelaterad dagpenning ska sökas hos den arbetslöshetskassa där den arbetssökande är medlem. Ansökan blir anhängig när den anländer till Folkpensionsanstalten eller arbetslöshetskassan.

I lagen om utkomstskydd för arbetslösa finns inga bestämmelser om inom vilken tid en ansökan om arbetslöshetsförmån ska behandlas, utan vid behandlingen av ärendet tillämpas den allmänna bestämmelsen i 23 § 1 mom. i förvaltningslagen (434/2003), enligt vilket ärendet ska behandlas utan ogrundat dröjsmål. Bestämmelser om betalning av arbetslöshetsförmån finns i 1 kap. 1 § i statsrådets förordning om verkställigheten av lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1330/2002). Enligt denna paragraf ska grunddagpenning och arbetsmarknadsstöd betalas så att den kan lyftas av sökanden inom en vecka från det att betalningsperioden gått ut. Den inkomstrelaterade dagpenningen betalas från och med dagpenningens början i efterskott för betalningsperioder om fyra veckor eller en månad, dock så att den första betalningsperioden kan vara kortare än ovan nämnda period.

Till god förvaltning anses höra att ärenden behandlas inom rimlig tid med beaktande av ärendets art och övriga förhållanden som påverkar ärendet. Kravet på att förvaltningsärenden ska behandlas utan dröjsmål sattes såsom en av de grundläggande fri- och rättigheterna i kraft i samband med reformen av de grundläggande fri- och rättigheterna. Av 21 § 1 mom. i grundlagen framgår det att var och en har rätt att på behörigt sätt och utan ogrundat dröjsmål få sin sak behandlad av

domstol eller någon annan myndighet som är behörig enligt lag.

I förmånslagstiftningen finns det endast i enstaka lagar exakta tidsfrister för behandling av ärenden. Vid ingången av 2008 infördes en tidsfrist för behandling av ansökan i lagen om utkomststöd (1412/1997). Enligt 14 a § i den lagen ska beslutet i brådskande fall fattas, på basis av de till buds stående uppgifterna, samma eller senast följande vardag efter det att ansökan har inkommit. I andra än brådskande fall ska beslutet fattas utan dröjsmål, likväl senast den sjunde vardagen efter det att ansökan har inkommit. Om ansökan är bristfällig ska klienten senast den sjunde vardagen efter det att ansökan har inkommit ges eller sändas en specificerad uppmaning att komplettera ansökan inom utsatt tid. Beslutet om utkomststöd ska fattas utan dröjsmål, likväl senast den sjunde vardagen efter det att den kompletterade ansökan har inkommit. Om klienten inte inom utsatt tid har kompletterat sin ansökan eller uppgett en godtagbar orsak till att kompletteringen försenats, fattas beslutet utan dröjsmål på basis av de till buds stående uppgifterna, likväl senast den sjunde vardagen efter att tidsfristen gått ut.

I 41 b § i lagen om olycksfallsförsäkring (608/1948) finns en bestämmelse med en tidsfrist för behandling av ärenden. Enligt den bestämmelsen ska försäkringsanstalten meddela sitt beslut i skadestandsärendet utan dröjsmål och senast inom tre månader efter det att anstalten har mottagit de utredningar som behövs. Ett beslut om hur förvärvs- eller pensionsinkomsterna hos den som har rätt till efterlevandepension påverkar denna pension ska dock meddelas inom ett år efter det att en ansökan om skadestånd med anledning av dödsfall eller försvinnande har gjorts hos försäkringsanstalten.

Utöver de nämnda bestämmelserna om tidsfrister finns det dessutom föreskrivet om en skyldighet att betala förhöjd förmån vid dröjsmål. Om förhöjd förmån för dröjsmålstiden föreskrivs i folkhälsolagen (568/2007). Om utbetalningen av en förmån enligt folkhälsolagen fördröjs, betalas den fördröjda

förmånen förhöjd för dröjsmålstiden. Dröjsmålstiden anses börja då tre kalendermånader har förflutit från utgången av den månad under vilken sökanden till Folkpensionsanstalten lämnat in sin ansökan eller ett annat motsvarande anspråk samt lämnat en sådan utredning om förmånens grund och belopp som skäligen kan krävas av honom eller henne. En motsvarande bestämmelse finns även i lagen om handikappförmåner (570/2007), lagen om bostadsbidrag för pensionstagare (571/2007) och trafikförsäkringslagen (279/1959).

Arbetslöshetsförmånernas behandlingstider följs upp vid Folkpensionsanstalten och arbetslöshetskassorna. Behandlingstidernas statistikuppgifter kan inte direkt jämföras med varandra eftersom de regler som gäller den grunddagpenning och det arbetsmarknadsstöd som betalas av Folkpensionsanstalten avviker avsevärt från de regler som gäller den inkomstrelaterade dagpenning som betalas av arbetslöshetskassorna. Folkpensionsanstalten statistikför dessutom behandlingstiden på ett annorlunda sätt än arbetslöshetskassorna. Såväl Folkpensionsanstalten som arbetslöshetskassorna statistikför emellertid behandlingstiden från det att ansökan anländer tills beslutet ges. Denna tid inkluderar den tid som reserveras för att inhämta tilläggsutredning eller för hörande av sökanden.

Folkpensionsanstaltens behandlingstider var i genomsnitt 8,6 dagar under perioden januari-juni 2010: för nya ansökningar i genomsnitt 17,8 dagar och för granskningsbeslut 4,6 dagar. Behandlingstiderna varierade beroende på region, framför allt i fråga om nya ansökningar. Under samma tidsperiod var den genomsnittliga behandlingstiden i arbetslöshetskassorna 18,8 dagar. Medelvärdet omfattar både nya beslut och beslut om ansökan om fortsatt stöd. År 2009 var behandlingstiden för arbetslöshetskassornas samtliga beslut om inkomstrelaterad dagpenning i genomsnitt 27,6 dagar. De genomsnittliga behandlingstiderna mellan de olika arbetslöshetskassorna varierar från 8,7 dagar till 36,2 dagar.

Det föreslås att det till 11 kap. fogas en ny **1 a §** med bestämmelser om tiden för behandling av ansökan om arbetslöshetsför-

mån. Beslut om arbetslöshetsförmån ska enligt förslaget ges senast på den trettonde (30) kalenderdagen från det att ansökan har anlänt. Detta utgör den maximitid som en behandling av ansökan i regel får ta. När det gäller en betydande del av ansökningarna kan beslut inte fattas på basis av uppgifterna i ansökan, utan ärendet kräver att en tilläggsutredning inhämtas hos sökanden själv eller hos någon annan. Förutom hos sökanden inhämtas tilläggsutredningar i allmänhet även hos arbets- och näringsbyråer, arbetsgivare, andra inrättningar som betalar ut arbetslöshetsförmåner samt försäkringsbolag. Om ärendet kräver tilläggsutredning bör åtgärder för att inhämta denna enligt förslaget vidtas inom behandlingstiden på 30 dagar. Den tilläggsutredning som har inhämtats kan ge anledning till en ny tilläggsutredning, och därmed till hörande av sökanden. För de fall när man har inhämtat en tilläggsutredning, väntat på arbetskraftspolitiskt utlåtande eller hört sökanden, föreslås det att beslut ska ges senast den fjortonde (14) kalenderdagen från det att arbetslöshetskassan eller Folkpensionsanstalten har mottagit de uppgifter som behövs för att avgöra ärendet. De uppgifter som behövs för att avgöra ärendet ska anses föreligga även när tiden för tilläggsutredning eller ett bemötande har gått ut. Tidsfristen på 14 dagar ska uttryckligen gälla i sådana fall när beslut inte har kunnat ges inom tidsfristen på 30 dagar. Även när en begäran om tilläggsutredning har framställts och mottagits innan den föreskrivna tiden på 30 dagar har gått ut, får högst 30 kalenderdagar från det att den ursprungliga ansökan har anlänt användas för att ge beslut. En snabb begäran om tilläggsutredning kan därmed inte förkorta den föreskrivna behandlingstiden på 30 dagar.

I detta sammanhang ska med beslut även avses meddelande om att beslut ges senare. När arbetslösheten börjar betalas sällan arbetslöshetsdagpenning för den tid som den första ansökan om dagpenning gäller. Detta beror i allmänhet på periodiseringen av semesterersättningar samt självrisktiden. I sådana situationer kan det vara ändamålsenligare att ge ett enda beslut som innehåller alla grunder för att ansökan avslås. Det är ändamålsenligare särskilt i de fall när självriskti-

den är fördelad på två olika beslut. Ett enda beslut minskar antalet besvär och är även lättare för sökanden att förstå. I dessa situationer ska dock inom den tid som har föreskrivits för beslutsgivande meddelas sökanden om orsaken till att dagpenning inte kan betalas och om att sökanden senare får ett överklagbart beslut i ärendet.

Oberoende av tidsfristerna i lagen ska huvudregeln vara att ansökan ska behandlas utan ogrundat dröjsmål. Detta innebär att beslut alltid ska ges, eller begäran om tilläggsutredning alltid göras, så snabbt som möjligt.

2 Propositionens konsekvenser

I propositionen föreslås det att sökanden enligt huvudregeln ska få ett beslut om sin ansökan om arbetslöshetsförmån inom 30 kalenderdagar från det att ansökan har gjorts. Detta kommer i viss mån att förkorta de längsta behandlingstiderna. I och med denna bestämmelse får man dessutom en nivå som mål att sträva efter i alla förhållanden.

Allmänt taget har behandlingstiden inte så stor betydelse eftersom ansökningarna under normala förhållanden behandlas inom den tid som föreslås. Under år 2009 ökade antalet ansökningar vid en del arbetslöshetskassor på kort tid med flera hundra procent och behandlingen av ansökningarna kunde ta månader. För sådana situationer medför bestämmelsen ingen betydande förändring.

Avsikten med propositionen är inte att ändra på statistikföringen av behandlingen. Även i fortsättningen ska genomloppstiden för ansökningar, inklusive den tid som används för att skaffa tilläggsutredningar, statistikföras. Om statistikföringen ändras så att man börjar följa den reella tid som används för behandling, som inte inkluderar den tid det tar att skaffa tilläggsutredningar eller höra sökanden, ökar arbetet vid de inrättningar som betalar ut förmåner och detta betyder att behandlingen av ansökningar kan fördröjas. Med anledning av en eventuell klagan som gäller behandlingstiden kan dock alltid från fall till fall utredas om Folkpensionsanstalten eller arbetslöshetskassan har iakttagit den behandlingstid som nämns i lagen.

Med tanke på att förkorta behandlingstiden är det viktigt att själva systemet med ut-

komstskydd för arbetslösa förenklas. Detta minskar behovet av tilläggsutredningar och försnabbar behandlingen av ansökningar även i övrigt.

Propositionen har inte några direkta ekonomiska konsekvenser.

3 Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts vid social- och hälsovårdsministeriet. Propositionen grundar sig på förslagen från kommittén för reformen av den sociala tryggheten (Sata-kommittén) till reform av den sociala tryggheten.

Utlåtande om utkastet till propositionen begärdes av Folkpensionsanstalten, Arbetslöshetskassornas Samorganisation rf, Akava ry, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf, Tjänstemannacentralorganisationen FTFC rf, Finlands näringsliv rf och Finansinspektionen.

Rent allmänt ansåg man i utlåtandena att det att man föreskriver en bestämd behandlingstid inte påverkar den tid det tar att behandla ansökningar, eftersom ansökningarna normalt behandlas inom den behandlingstid som föreslås och eftersom det i behandlingen av arbetslöshetsförmåner inte förekommer sådana fördröjningar som kan påverkas med en bestämd behandlingstid. I en del arbetslöshetskassor var behandlingstiderna år 2009 längre än den behandlingstid som föreslås. Detta berodde på att arbetslösheten ökade snabbt och kraftigt, vilket ledde till att antalet ansökningar flerdubblades på en kort tid. Om en liknande ökning av arbetslösheten upprepas kommer behandlingstiden på 30 dagar antagligen inte att kunna iakttas.

Enligt Finansinspektionen är den tidsfrist på 30 dagar som föreslås lång. Den ansåg även att det finns en risk för att de bestämmelser som föreslås inte förkortar behandlingstiderna, och för att konsekvensen t.o.m. blir den motsatta. Vid Finansinspektionen betonade man att det går att påverka behandlingstiderna även genom att utveckla kassornas verksamhet och göra lagstiftningen tydligare och enklare.

Arbetslöshetskassornas Samorganisation rf och Folkpensionsanstalten föreslog i sina utlåtanden preciseringar till den lag som föreslås. Med anledning av dessa förslag har or-

dalydelsen och ikraftträdandebestämmelsen i propositionen preciserats samt motiveringen i propositionen förtydligats. Man har särskilt betonat att det att tilläggsutredning inhämtas inte betyder att behandlingstiden på 30 dagar förkortas.

De som verkställer utkomstskyddsförmå-
nerna betonade i sina utlåtanden att det bästa
sättet att påverka behandlingstiderna är att
förenkla systemet med utkomstskydd för ar-
betslösa.

4 Ikraftträdande och tillämpning

Lagen föreslås träda i kraft i början av 2011.

Lagen tillämpas inte på ansökningar som är anhängiga vid lagens ikraftträdande.

Med stöd av vad som anförts ovan före-
läggs Riksdagen följande lagförslag:

Lagförslag

Lag

om ändring av 11 kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till 11 kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002) en ny 1 a § som följer:

11 kap.

Bestämmelser om verkställighet

1 a §

*Behandlingen av ansökan om arbetslöshets-
förmåner*

Ansökan ska behandlas utan ogrundat dröjsmål.

Beslut om arbetslöshetsförmån ska ges senast den 30 kalenderdagen från det att ansökan har anlänt.

Om ett beslut inte kan ges inom den tid som föreskrivs i 2 mom., därför att arbetslös-

hetskassan eller Folkpensionsanstalten på grund av att ansökan är bristfällig eller av annan orsak inte har de uppgifter som behövs för att avgöra ärendet, beslutet dock ges senast den fjortonde kalenderdagen från det att arbetslöshetskassan eller Folkpensionsanstalten har mottagit de uppgifter som behövs för att avgöra ärendet.

—————
Denna lag träder i kraft den 20 .
Lagen tillämpas inte på ansökningar som är anhängiga vid lagens ikraftträdande.
Åtgärder som krävs för verkställigheten av denna lag får vidtas innan lagen träder i kraft.

—————
Helsingfors den 10 december 2010

Republikens President

TARJA HALONEN

Social- och hälsovårdsminister *Juha Rehula*

*Bilaga
Parallelltext*

Lag

om ändring av 11 kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till 11 kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002) en ny 1 a § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

11 kap.

Bestämmelser om verkställighet

1 a §

*Behandlingen av ansökan om arbetslöshets-
förmåner*

*Ansökan ska behandlas utan ogrundat
dröjsmål.*

*Beslut om arbetslöshetsförmån ska ges se-
nast den dagen från det att ansökan har an-
länt.*

*Om ett beslut inte kan ges inom den tid som
föreskrivs i 2 mom., därför att arbetslöshets-
kassan eller Folkpensionsanstalten på grund
av att ansökan är bristfällig eller av annan
orsak inte har de uppgifter som behövs för
att avgöra ärendet, beslutet dock ges senast
den fjortonde kalenderdagen från det att ar-
betslöshetskassan eller Folkpensionsanstal-
ten har mottagit de uppgifter som behövs för
att avgöra ärendet.*

Denna lag träder i kraft den 20 .

*Lagen tillämpas inte på ansökningar som
är anhängiga vid lagens ikraftträdande.*

*Åtgärder som krävs för verkställigheten av
denna lag får vidtas innan lagen träder i
kraft.*
